

Partienes syn på sentrale EU- /EØS-saker

Nei til EUs valgrappport 2025

Innhold

Ti saker om Norges forhold til EU og EØS foran stortingsvalget 2025	3
Sammendrag	6
Arbeiderpartiet (Ap)	8
Fremskrittspartiet (Frp)	10
Høyre	12
Kristelig Folkeparti (KrF)	14
Miljøpartiet De Grønne (MDG)	16
Rødt	18
Senterpartiet (Sp)	20
Sosialistisk Venstreparti (SV)	22
Venstre	24

Partienes syn på sentrale EU-/EØS-saker

En rapport fra Nei til EU foran stortingsvalget 2025

Skrevet av Morten Harper, utredningsleder i Nei til EU. Takk til Einar Frogner, Sindre Humberset, Alexander Fossen Lange og Jan R. Steinholt for innspill.

Utgitt i juni 2025

Mer informasjon om EU, EØS og stortingsvalget: www.neitileu.no

Forsidebilde: Stortinget

Ti saker om Norges forhold til EU og EØS foran stortingsvalget 2025

Nei til EU har sett nærmere på ti sentrale og aktuelle saker om Norges forhold til EU og EØS-avtalen, og undersøkt hva stortingspartiene mener i disse sakene. De ti sakene er:

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

Folkestyre og nasjonal suverenitet er grunnleggende argumenter for Nei til EU. Utenfor EU kan vi ha et folkestyre hvor folk deltar, og politikerne står til ansvar for velgerne. EU overtar myndighet over stadig nye områder fra nasjonalstatene, og innbyggerne i EU har liten oversikt over hva som skjer bak de lukkede dørene i Brussel. Som EU-medlem ville krona bli erstattet av euro, og Norge ville miste nasjonal kontroll i den økonomiske politikken. EU-medlemskap gir ikke noen sikkerhetsgaranti. Det militære samarbeidet i Europa skjer primært gjennom NATO. Utenfor EU har Norge et samarbeid om sikkerhet både med Storbritannia og EU-land som Tyskland og Frankrike. Vårt nei til EU er også et ja til solidaritet og internasjonalt samarbeid for miljø og klima.

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

EØS-avtalen begrenser norsk politikk på mange måter, som at den griper inn i reguleringen av arbeidslivet, øker importen av landbruksvarer og fratar nasjonal styring på energiområdet. Nei til EU mener det mest aktuelle alternativet er en jevnbyrdig handelsavtale. Uten EØS sikrer allerede Handelsavtalen fra 1973 full tollfrihet for industrivarer mellom Norge og EU. Den avtalte tollfriheten og gjensidige handelsinteresser tilsier at Norge får unntak hvis EU innfører beskyttelsestoll mot Donald Trumps tollsatser. Det aller meste av EUs import kommer utenfra EØS, og over 150 land handler med EU uten en EØS-avtale. Norge er en av EUs største handelspartnere, og EU har interesse av å inngå en ny handelsavtale med Norge hvis EØS-avtalen sies opp.

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

Stortingsflertallet vedtok EUs energipakke 3 i mars 2018. Gjennom tilslutningen til EUs energiunion har Norge i praksis overført myndighet til EUs energibyrå Acer, som gjør vedtak gjennom EØS-tilsynet ESA og Reguleringsmyndigheten for energi (RME), som skal være uavhengig av norske myndigheter. Målet for EU er fri flyt av energi i det indre marked. Norge har dermed gitt fra seg muligheter til å styre strømprisen. Selv når strømprisen er så høy at den truer lønnsomhet i næringslivet og gir usosiale kostnader til varme i våre hjem, kan ikke Norge regulere strømekSPORTEN for å holde prisene nede. Norge kan heller ikke styre bruken av kraften til å skape lokale arbeidsplasser og kutte klimautslipp.

Fellesforbundet krever at Norge må ut av Acer. Det er et krav Nei til EU støtter. EØS-avtalen har ikke egne bestemmelser om å reversere tidligere vedtak, men det er fullt mulig å ta Energipakke 3 ut av avtalen. Situasjonen vil være nokså lik det å bruke vetoretten, og kan løses gjennom forhandlinger med EU og EFTA-EØS-landene Island og Liechtenstein.

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

EUs energipakke 4 gir Acer enda mer myndighet på bekostning av nasjonal kontroll og suverenitet. Vi blir pålagt å gjøre 70 prosent av kapasiteten i utenlandsforbindelsene

tilgjengelig for markedet. Energipakke 4 lager et nettsystem der kapasitetsbegrensninger skal bli så godt som umulig. Nasjonal politisk kontroll settes helt til siden.

Unntaksmulighetene for å bruke deler av flaskehalsinntektene til å redusere nettleien, blir enda mer begrenset.

Energipakke 4 har av EU blitt kalt «ren energi»-pakken. Ved å innordne seg EUs energiunion blir derimot klimakutt i Norge vanskeligere, og det blir økt press på kraftutbygging i norsk natur. Vi mister nasjonal kontroll med kraft som er nødvendig for klimaomstilling og næringsutvikling.

Norge har en avtalefestet rett til å reservere seg mot nytt regelverk i EØS, også kalt vetoretten. EØS-avtalens vanlige regler om fri varehandel vil fortsatt gjelde. Nei til EU krever at vetoretten brukes mot Energipakke 4.

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

Europeisk samarbeid på helse vil være nødvendig, men en ensidig tilpasning til helseunionen vil svekke den offentlige helsesektoren og kan føre til persondata på avveie. Dersom Norge tilslutter seg helseunionen, vil EU kunne legge føringer for hvordan vi skal arbeide med helsepolitikk i Norge. I forordningen om kriserammeverk er et hovedelement at det gis fullmakter til krisemyndigheten HERA, som er et departement innenfor EU-kommisjonen. En overføring av fullmakter til et EU-departement er udemokratisk. Beredskap for medisiner og medisinsk utstyr ivaretar vi best gjennom internasjonalt samarbeid utenfor EU. Storbritannia og Sveits, som er europeiske stormakter innenfor medisin, er ikke med i EU. Nei til EU sier ja til en sterk offentlig helsesektor, kontroll på persondata og styrket nasjonal helseberedskap – og nei til EUs helseunion.

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

Det er viktig å sikre suveren nasjonal kontroll med utvinning og bruken av mineralressursene. EU-forordningen pålegger landene å utarbeide programmer for leting etter forekomster som kan utvinnes. Når et prosjekt blir klassifisert som strategisk av EU, vil det legges et press på nasjonale myndigheter om å godta gjennomføring. Forordningen fastsetter dessuten korte tidsfrister for behandlingen av strategiske prosjekter. Det kan innebære en uforsvarlig saksbehandling, der utredninger og planprosesser preges av hastverk, og hensyn til andre næringer, natur og miljø settes til side. Urfolks rettigheter og lokaldemokratiet blir svekket. Forordningen er utformet etter EUs behov for mineralressurser, og ikke ut fra norske interesser. Derfor krever Nei til EU veto.

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

EØS-avtalen har satt norske lønns- og arbeidsvilkår under press. Stortinget vedtok forbud mot innleie fra bemanningsforetak på bygg i 2022 i Oslo, Akershus, Buskerud, Vestfold og Østfold. Nei til EU mener det er bra at handlingsrommet i EØS-avtalen blir utfordret for å sikre trygge arbeidsplasser. Innleieforbudet har fått EØS-tilsynet ESA til å reagere. ESA mener forbudet er i strid med EØS-avtalens konkurranseregler og vikarbyrådirektivet.

Bemanningsforetakene som saksøkte staten fikk ikke medhold av EFTA-domstolen, som ga en uttalelse i saken for Oslo tingrett, men EFTA-domstolen påpekte at staten må bevise at forbudet er nødvendig og forholdsmessig.

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

Grunnloven § 115 om suverenitetsavståelse krever tre fjerdedels flertall i Stortinget for å fatte vedtak. Likevel har Stortinget i en del EØS-saker avstått suverenitet med vanlig flertall med henvisning til Grunnloven § 26 og påstand om at suverenitetsavståelsen er lite inngripende, blant annet i vedtaket av EUs energipakke 3. Sttingsrepresentanter fra Rødt har fremmet et forslag om å endre Grunnloven, som presiserer at det ikke er mulig å avstå suverenitet uten tre fjerdedels flertall.¹ Det nye Stortinget etter valget skal behandle grunnlovsforslaget.

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder vetoetten mot uønskede EU-regler?

EØS-avtalen har både rettslig og politisk et visst handlingsrom for nasjonale prioriteringer. Hvor stort dette handlingsrommet er varierer i ulike saker og samfunnsområder. Forordninger skal innføres ordrett, og gir derfor et mindre handlingsrom enn direktiver, der landene har noe slingringsmonn i hvordan de gjennomfører bestemmelsene. Gråsoner i EØS-regelverket kan gi rom for nasjonale fortolkninger og praksis. Handlingsrommet er ikke en gitt størrelse, men er avhengig av nasjonale myndigheter som utfordrer EØS-forpliktelsene i konkrete saker.

En viktig del av handlingsrommet er at Norge har en avtalefestet rett til å reservere seg mot nytt regelverk fra EU, også kalt vetoetten. Det er ingen krav om begrunnelse for å bruke vetoetten. Norge, Island og Liechtenstein samordner sine standpunkt i EFTAs faste komité, som ikke kan godkjenne en ny EU-forordning eller direktiv uten at alle tre landene er enig. Det følger av EØS-avtalens artikkel 93 og artikkel 6 i Avtalen om EFTA-statenes faste komité. EU kan da akseptere at det er visse forskjeller i regulering mellom EU og Norge (og de andre EFTA-landene). Eller EU kan kreve at den direkte berørte delen av EØS-regelverket suspenderes, altså settes ut av kraft (EØS-avtalen artikkel 102).

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

Dette er et spørsmål om å ta tilbake politisk styring av kollektivtrafikken. EUs fjerde jernbanepakke, som Stortinget vedtok med knapt flertall i juni 2021, pålegger anbud om persontransport på bane. Regjeringen mener en unntaksbestemmelse gir anledning til midlertidig å gi ruter direkte til et togselskap under «særlige omstendigheter». Den såkalte trafikkpakke Sør, inkludert Sørlandsbanen, Jærbanen og Arendalsbanen, er tildelt Vy «kortsiktig» uten konkurranse fra 2027 og fem år fram i tid. Overvåkingsorganet ESA mener dette er i strid med EØS-regelverket. Jernbanepakken krever at norske myndigheter må bevise at direktetildeling gir bedre kvalitet og lavere kostnader.

EUs kollektivtransportforordning gjelder både for jernbane og transport på vei. Unntakene fra anbudsplikten gjelder reelt sett bare lokalt og regionalt, det vil si dersom fylker og kommuner velger å drive busstrafikk, sporvei og T-bane i egen regi (som for eksempel i Oslo og Trondheim) gjennom selskap de kontrollerer. Kontrakter med en årlig verdi under 1 million euro eller mindre enn 300 000 vognkilometer årlig kan dessuten unntas fra anbudsplikten. For det nasjonale jernbanenettet har disse unntakene ikke praktisk betydning, da det der er snakk om milliardbeløp og mange millioner vognkilometer.

¹ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Grunnlovsforslag/2023-2024/dok12-202324-009/>

Sammendrag

- Flere partier enn før stortingsvalget i 2021 vil starte en prosess for EU-medlemskap, men det ligger ikke an til flertall på Stortinget for å sende en EU-søknad etter valget. Partiene som vil at Norge skal gå inn i EU er Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Arbeiderpartiet tar ikke endelig stilling, og går ikke inn for EU-medlemskap uten at dette vedtas på et nytt landsmøte i partiet.
- EØS-avtalen har støtte hos et klart flertall av partiene og trolig i det nye Stortinget etter valget. Det er Senterpartiet, Rødt og SV som går inn for å erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale. SV ønsker ikke å starte forhandlinger om å erstatte EØS de neste fire årene.
- Det nye Stortinget vil være delt i spørsmål om politisk kontroll med krafta og tilknytningen til EUs energiunion. Det ligger ikke an til flertall for å innføre de fem resterende rettsaktene i EUs energipakke 4 (etter at stortingsflertallet 13.06.25 vedtok tre av direktivene), men heller ikke flertall for å bruke vetoen. Senterpartiet, SV, Rødt og Fremskrittspartiet støtter veto. Arbeiderpartiet har erklært at de ikke vil innføre det som gjenstår av pakken i valgperioden.
- Det er en markant forskjell på borgerlig blokk og venstresiden i spørsmålene om å bruke handlingsrommet i EØS-avtalen. Ved et stortingsflertall for venstresiden ligger det an til en mer aktiv bruk av handlingsrommet i EØS, herunder vetoen mot uønskede EU-regler. Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Rødt har alle programfestet å bruke handlingsrommet for å ivareta norske interesser. Disse partiene vil blant annet bruke handlingsrommet for å drive buss og/eller bane uten anbud. Miljøpartiet De Grønne har ikke noen lovnad om bruk av handlingsrommet i programmet, og vil vurdere dette fra sak til sak. På borgerlig side er Fremskrittspartiet det eneste partiet som vil bruke handlingsrommet, men ikke i spørsmålet om anbud på buss og bane.
- Arbeiderpartiet og Senterpartiet har i regjering innført og forsvart forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden, som ESA mener er i strid med EØS-avtalen. SV og Rødt støtter innleieforbudet og avvisningen av ESAs påstander. De andre partiene vil endre innleieforbudet.
- Det ligger an til et klart flertall på Stortinget for tilslutning til EUs helseunion og innføring av EU-forordningen om kritiske råvarer (CRMA). Senterpartiet, SV og Rødt er mot tilslutning til helseunionen og vil ha veto i EØS mot CRMA-forordningen. Eventuelle regjeringsforhandlinger på venstresiden kan derfor innebære at en eller begge av disse sakene likevel blir stanset.

Parti	Norsk EU-medlemskap?	Erstatte EØS med en handelsavtale?	Trekke Norge ut av Acer?	Bruke veto retten mot Energipakke 4?	Tilslutning til EUs helseunion?	Veto mot forordning om kritiske råvarer?	Avvise ESA-overprøving i norsk arbeidsliv?	Avstå suverenitet med vanlig flertall?	Bruke handlingsrommet i EØS aktivt?	Bruke handlingsrommet for å drive buss og bane uten anbud?
Arbeiderpartiet	UAVKLART	NEI	NEI	NEI	FOR	NEI	JA	JA	JA	JA
Fremskrittspartiet	MOT	NEI	NEI	JA	FOR	NEI	NEI	JA	JA	NEI
Høyre	FOR	NEI	NEI	NEI	FOR	NEI	NEI	JA	NEI	NEI
Kristelig Folkeparti	MOT	NEI	NEI	NEI	FOR	NEI	NEI	UAVKLART	UAVKLART	NEI
Miljøpartiet De Grønne	FOR	NEI	NEI	NEI	FOR	NEI	NEI	JA	UAVKLART	UAVKLART
Rødt	MOT	JA	JA	JA	MOT	JA	JA	NEI	JA	JA
Senterpartiet	MOT	JA	JA	JA	MOT	TROLIG JA	JA	NEI	JA	JA
SV	MOT	JA, MEN IKKE FØR 2029	JA	JA	MOT	JA	JA	NEI	JA	JA
Venstre	FOR	NEI	NEI	NEI	FOR	NEI	NEI	JA	NEI	NEI

Arbeiderpartiet (Ap)

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

UAVKLART. Arbeiderpartiet tar ikke endelig stilling til dette. Partiprogrammet² sier: «Arbeiderpartiet er tilhenger av et sterkt politisk samarbeid i Europa. Ved to tidligere folkeavstemninger har vi derfor anbefalt å si ja til norsk medlemskap. Samtidig er det rom for ulike syn i EU-spørsmålet. Dersom et medlemskapsspørsmål skulle bli aktuelt, skal det være gjenstand for ny landsmøtebehandling i Arbeiderpartiet.» (Side 105.)

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

NEI. Programmet sier: «Vi garanterer for EØS-avtalen og for at Norge skal ha et tett samarbeid med Europa.» (Side 3.) Det står videre om at Ap vil «garantere for EØS-avtalen og bruke mulighetene som ligger i den til å ivareta Norges interesser på best mulig måte» (side 19).

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

NEI. Acer nevnes ikke i programmet, og Ap stemte for Energipakke 3 ved behandling i Stortinget 22.03.18. Ap stemte 18.05.21 mot dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen starte prosessen med å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER)», Dokument 8:149 S (2020-2021)³. 10.04.25 stemte Ap mot et annet tilsvarende forslag: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.», Dokument 8:58 S (2024-2025)⁴.

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

NEI, men stanser deler av pakken i fire år. Ap stemte 10.04.25 i Stortinget mot dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»⁵ Ap-regjeringen vil innføre tre av direktivene i Energipakke 4 i EØS-avtalen. Samtidig har Ap erklært at partiet ikke vil innføre resten av Energipakke 4 (ett direktiv og fire forordninger) i neste stortingsperiode.⁶

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

FOR. I programmet står det at Ap vil «sikre fullverdig norsk deltakelse i EU-samarbeidet om helseberedskap» (side 108).

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

NEI. Ap-regjeringen vil innføre forordningen.⁷

² <https://www.arbeiderpartiet.no/om/program/>

³ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=83902>

⁴ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

⁵ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=101682&dnid=1>

⁶ https://energiwatch.no/nyheter/politikk_marked/article17858232.ece

<https://www.arbeiderpartiet.no/aktuelt/lavere-stromregninger-og-kontroll-over-kraftressursene>

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-vil-innlemme-eus-regelverk-for-kritiske-ravarer-i-eos-avtalen/id3094144/>

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

JA. Ap har i regjering innført og forsvart forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden, som ESA mener er i strid med EØS-avtalen. I programmet står det at Ap vil: «opprettholde og styrke dagens regelverk vedrørende bemanningsbyrå og innleie» (side 12). Ap vil dessuten: «videreutvikle Norgesmodellen for alle offentlige anskaffelser for å sikre et seriøst arbeidsliv» (sid 12).

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

JA. Ap har i flere saker i Stortinget stemt for å avstå suverenitet med vanlig flertall, blant annet i vedtakene av Schengen-avtalen (1997), EUs kjemikaliebyrå (2008) og Energipakke 3 (2018). Ap stemte 22.03.18 mot å behandle Energipakke 3 etter reglene i Grunnloven § 115.⁸

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder vetoretten mot uønskede EU-regler?

JA. I programmet står det at Ap vil «ivareta og beskytte norske interesser gjennom vårt forhold til EU og EØS-avtalen ved å koordinere oss bedre, bruke handlingsrommet og intensivere innsatsen mot Europa» (side 105). Det står videre i programmet: «Vi skal bruke kontrollen vi har over kraftressursene til å sikre rimelige og forutsigbare strømpriser, og vi må utnytte det handlingsrommet som til enhver tid eksisterer i EU.» (Side 70.) Det står ikke noe om vetoretten i programmet, men Ap har i regjering brukt vetoretten mot EUs tredje postdirektiv (2011, trukket tilbake av Solberg-regjeringen i 2013⁹) og stemte i 2021 for å avvise innføring av Den fjerde jernbanepakken i EØS.¹⁰

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

JA. Ap/Sp-regjeringen hadde i Hurdalsplattformen som et av sine løfter: «Regjeringen vil føre en offensiv jernbanepolitikk for fremtiden. Vi sier nei til konkurranseutsetting, oppsplitting og privatisering av jernbanen, og vil stanse den pågående anbudsutsettingen av jernbanestrekninger i Norge.»¹¹ I regjering har Ap tildelt persontogtrafikken på Østlandet og Sørlandet til Vy uten anbud.

⁸ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=70034&dnid=1>

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norges-reservasjon-mot-eus-tredje-postdi/id746775/>

¹⁰ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=79687&dnid=1>

¹¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252/>

Fremskrittspartiet (Frp)

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

MOT. Det står i programmet¹² at Frp vil «arbeide for et fortsatt nei til norsk medlemskap i EU» (side 13).

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

NEI. Frp skriver i programmet: «EØS-avtalen sikrer norsk adgang til EUs indre marked, og er av vital betydning for norsk næringsliv.» (Side 13.) Frp vil «at Norges handel med EU skal styres gjennom EØS-avtalen», men også «at deler av EØS-avtalen bør reforhandles og forbedres for å forhindre eksport av velferdsordninger og ivareta norske interesser» (side 13).

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

NEI. Frp var i regjeringen som fremmet Energipakke 3 og stemte for ved behandling i Stortinget 22.03.18. Senere, 18.05.21, stemte imidlertid Frp for et representantforslag om at «Stortinget ber regjeringen starte prosessen med å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER)», Dokument 8:149 S (2020-2021)¹³. Men 10.04.25 stemte Frp mot et nytt tilsvarende forslag: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.», Dokument 8:58 S (2024-2025)¹⁴.

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

JÅ. Frp stemte 10.04.25 i Stortinget for dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen legge til grunn at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett.»¹⁵ Samme dag stemte Frp likevel mot et forslag om veto: «Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»¹⁶ Frp har dessuten i Stortinget sagt nei til å innføre tre av direktivene i Energipakke 4: fornybardirektivet¹⁷, energieffektiviseringsdirektivet¹⁸ og bygningsenergidirektivet¹⁹. I sitt program skriver Frp: «Norge skal si nei til avtaler som eksempelvis EUs fjerde energimarkedspakke som flytter kontroll over energiressursene ut av landet.» (Side 84.)

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

FOR, opplyser politisk rådgiver i Frps stortingsgruppe i en epost 13.06.25. Helseunionen er ikke omtalt i programmet.

¹² <https://www.frp.no/files/Program/2025/Program-2025-2029.pdf>

¹³ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=83902>

¹⁴ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

¹⁵ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=101682&dnid=1>

¹⁶ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=101682&dnid=1>

¹⁷ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-424s/>

¹⁸ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-423s/>

¹⁹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-426s/>

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

NEI, opplyser politisk rådgiver i Frps stortingsgruppe i en epost 13.06.25. Forordningen er ikke omtalt i programmet. Om mineralnæringen står det i programmet at Frp vil «forenkle og strømlinjeforme konsesjonssøknadsprosessen» (side 54), som er et sentralt formål ved EU-forordningen. 05.06.24 stemte imidlertid Frp i Stortinget mot dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendig forarbeid for implementering av EUs tiltakspakke for kritisk råvareforsyning (CRMA), og rapportere om dette til Stortinget innen utgangen av 2024, med sikte på implementering av pakken før 1. januar 2025.»²⁰

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

NEI. Frp stemte mot innstrammingene i adgangen til innleie i arbeidsmiljøloven, som Stortinget vedtok 20.12.22 (førstegangs behandling 12.12.22).²¹ Forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden er innført av regjeringen gjennom forskrift. Frp vil i programmet «at adgangen til innleie fra bemanningsforetak for arbeid av midlertidig karakter blir mulig igjen» (side 104).

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

JA. Frp har i flere saker i Stortinget stemt for å avstå suverenitet med vanlig flertall, blant annet i vedtakene av EUs kjemikaliebyrå (2008), Energipakke 3 (2018) og EUs fjerde jernbanepakke (2021). Frp stemte 22.03.18 mot å behandle Energipakke 3 etter reglene i Grunnloven § 115.²² I programmet skriver Frp: «Det er likevel viktig å ivareta norsk demokratisk kontroll og ikke avgi suverenitet til å avgjøre viktige politiske spørsmål til andre land, organisasjoner, og internasjonale domstoler.» (Side 11.)

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder vetoretten mot uønskede EU-regler?

JA. Frp skriver i programmet om EØS-avtalen: «Vi må i større grad utnytte handlingsrommet og benytte reservasjonsretten for å sikre norske interesser.» (Side 13.)

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

NEI. Frp stemte 01.06.21 for innføringen av EUs fjerde jernbanepakke, som pålegger anbud på persontogtrafikken.²³ Om kollektivtransport skriver Frp i programmet: «Bruk av konkurranse vil styrke transporttilbudet, antallet avganger og sette søkelys på kundens behov.» (Side 100.)

²⁰ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=98223&dnid=1>

²¹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=89827&dnid=1>

²² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=70034&dnid=1>

²³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=79687&dnid=1>

Høyre

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

FOR. I programmet²⁴ heter det at Høyre vil «arbeide for norsk EU-medlemskap» (side 5). I en uttalelse fra partiets landsmøte i mars 2025 står det dessuten at Høyre vil «aktivt jobbe for norsk EU-medlemskap...», og: «Holde døren åpen for å raskt kunne gå i gang med forhandlinger dersom situasjonen skulle tilsi det.»²⁵

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

NEI. I programmet står det at Høyre vil «forsvare EØS-avtalen» (side 5).

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

NEI. Acer nevnes ikke i programmet. Høyre fremmet i regjering og stemte for Energipakke 3 i Stortinget 22.03.18. Høyre stemte 10.04.25 mot dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.», Dokument 8:58 S (2024-2025)²⁶. 18.05.21 stemte Høyre også mot et tilsvarende forslag: «Stortinget ber regjeringen starte prosessen med å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER)», Dokument 8:149 S (2020-2021)²⁷.

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

NEI. I programmet står det at Høyre vil «videreføre samarbeidet om energi- og klimapolitikken med EU» (side 40). Høyre stemte 10.04.25 mot dette forslaget i Stortinget: «Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»²⁸ Høyre har dessuten i Stortinget sagt ja til å innføre tre av direktivene i Energipakke 4: fornybardirektivet²⁹, energieffektiviseringsdirektivet³⁰ og bygningsenergidirektivet³¹.

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

FOR. I programmet heter det at Høyre vil «delta i EUs helseunion» (side 18).

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

NEI. Høyre er for å innføre forordningen. Høyre fremmet samme med Venstre og MDG i 2024 et forslag i Stortinget om innføring av forordningen, som ble nedstemt. 05.06.24 stemte Høyre for dette forslaget i Stortinget: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendig

²⁴ <https://hoyre.no/politikk/partiprogram/>

²⁵ https://res.cloudinary.com/hoyre/image/upload/v1742727660/Et_trygt_Norge_i_et_trygt_Europa_1.pdf

²⁶ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

²⁷ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=83902>

²⁸ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=101682&dnid=1>

²⁹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-424s/>

³⁰ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-423s/>

³¹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-426s/>

forarbeid for implementering av EUs tiltakspakke for kritisk råvareforsyning (CRMA), og rapportere om dette til Stortinget innen utgangen av 2024, med sikte på implementering av pakken før 1. januar 2025.»³² I programmet heter det at Høyre vil «sikre parallellbehandling i konsesjonsprosesser for mineralutvikling på land for å realisere et reelt hurtigspor som får ned saksbehandlingstiden...» (side 36).

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

NEI. Høyre stemte mot innstrammingene i adgangen til innleie i arbeidsmiljøloven, som Stortinget vedtok 20.12.22 (førstegangs behandling 12.12.22).³³ Forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden er innført av regjeringen gjennom forskrift. I programmet står det at Høyre vil «sørge for at næringslivet kan leie inn arbeidskraft ved behov, i tråd med reglene som gjaldt fra 2019» (side 56).

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

JA. Høyre har i flere saker i Stortinget stemt for å avstå suverenitet med vanlig flertall, blant annet i vedtakene av EUs kjemikaliebyrå (2008), Energipakke 3 (2018) og EUs fjerde jernbanepakke (2021). Høyre stemte 22.03.18 mot å behandle Energipakke 3 etter reglene i Grunnloven § 115.³⁴

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder vetoretten mot uønskede EU-regler?

NEI. Høyre vil i programmet «utrede handlingsrommet for å stille krav til transparens og lønns- og arbeidsvilkår hos private og ideelle tilbydere av velferdstjenester» (side 81), men skriver ellers ikke om å bruke handlingsrommet i EØS-avtalen. Derimot vil Høyre ha lik gjennomføring av regelverket som i EU og vil «reduere etterslepet i EØS-rettsaker og raskt innføre nye når disse er klare...» (side 34)

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

NEI. Høyre fremmet i regjering innføringen av EUs fjerde jernbanepakke, og stemte 01.06.21 i Stortinget for pakken, som pålegger anbud på persontogtrafikken.³⁵

³² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=98223&dnid=1>

³³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=89827&dnid=1>

³⁴ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=70034&dnid=1>

³⁵ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=79687&dnid=1>

Kristelig Folkeparti (KrF)

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

MOT. I programmet³⁶ står det: «KrF mener at våre nåværende tilknytningsformer er den beste løsningen på Norges forhold til EU.» (Side 75.)

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

NEI. I programmet heter det at KrF vil: «Beholde dagens tilknytningsform til EU, og gjennom EØS-avtalen sikre et tett samarbeid med Europa, tilgang til EUs indre marked og andre viktige avtaler, og politisk og økonomisk selvbestemmelsesrett på områder som er særlig viktige for Norge.» (Side 75.)

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

NEI. KrF stemte mot Energipakke 3 i mars 2018, men Acer nevnes ikke i programmet. 10.04.25 stemte KrF mot dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER», Dokument 8:58 S (2024-2025)³⁷. KrF stemte også mot et tidligere forslag i Stortinget 18.05.21 om å starte prosessen med å trekke Norge ut av EUs energibyrå, Dokument 8:149 S (2020-2021).³⁸

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

NEI. KrF stemte 10.04.25 mot dette forslaget i Stortinget: «Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»³⁹ KrF har dessuten i Stortinget sagt ja til å innføre tre av direktivene i Energipakke 4: fornybardirektivet⁴⁰, energieffektiviseringsdirektivet⁴¹ og bygningsenergidirektivet⁴².

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

FOR. I programmet står det at KrF vil: «Styrke statens og kommunenes beredskap og planverk mot smittsomme sykdommer, epidemier og pandemier, blant annet gjennom deltakelse i EUs helseunion.» (Side 81.)

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

NEI. KrF stemte 05.06.24 for dette forslaget i Stortinget: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendig forarbeid for implementering av EUs tiltakspakke for kritisk råvareforsyning (CRMA), og rapportere om dette til Stortinget innen utgangen av 2024, med sikte på

³⁶ <https://krf.no/politikk/politisk-program/>

³⁷ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

³⁸ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=83902>

³⁹ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Votingoversikt/?p=101682&dnid=1>

⁴⁰ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-424s/>

⁴¹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-423s/>

⁴² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-426s/>

implementering av pakken før 1. januar 2025.»⁴³ I programmet står det at KrF vil: «Samarbeide med EU, USA og andre likesinnede land om å trygge forsyningen av kritiske mineraler.» (Side 72.)

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

NEI. KrF stemte mot innstrammingene i adgangen til innleie i arbeidsmiljøloven, som Stortinget vedtok 20.12.22 (førstegangs behandling 12.12.22).⁴⁴ Forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden er innført av regjeringen gjennom forskrift. I programmet står det at KrF vil «arbeide for å redusere bruken av midlertidige stillinger» (side 48). KrF var med å vedta en begrensning i bruk av innleie 11.06.18, slik at bare virksomheter bundet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven (dvs. fagforening som har minst 10 000 medlemmer) skal kunne inngå slik avtale.⁴⁵ KrF støttet imidlertid ikke et representantforslag om å begrense og til dels forby innleie fra bemanningsforetak, Dokument 8:12 S (2019-2020), behandlet i Stortinget 13.02.20.⁴⁶

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

UAVKLART. KrF stemte 22.03.18 for å behandle Energipakke 3 etter reglene i Grunnloven § 115, med krav om tre fjerdedels flertall.⁴⁷ I en del saker i Stortinget har imidlertid KrF stemt for å avstå suverenitet med vanlig flertall, blant annet relatert til EUs kjemikaliebyrå (2008) og Den fjerde jernbanepakken (2021).

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder vetoretten mot uønskede EU-regler?

UAVKLART. KrF har ingen lovnad om dette i programmet. Samtidig understreker programmet at Norge i dag har «nasjonal handlefrihet på en del områder som ville omfattes av medlemskap i EU» (side 75) og at KrF vil sikre «politisk og økonomisk selvbestemmelsesrett på områder som er særlig viktige for Norge» (side 75). KrF stemte i juni 2016 mot innføring av EUs finanstilsyn i EØS og i mars 2018 mot Energipakke 3, men støttet i april 2025 ikke et forslag om å bruke vetoretten mot Energipakke 4.

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

NEI. KrF fremmet i regjering innføringen av EUs fjerde jernbanepakke, og stemte 01.06.21 i Stortinget for pakken, som pålegger anbud på persontogtrafikken.⁴⁸

⁴³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=98223&dnid=1>

⁴⁴ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=89827&dnid=1>

⁴⁵ <https://www.regjeringen.no/no/tema/arbeidsliv/arbeidsmiljo-og-sikkerhet/innsikt/arbeidsmiljolooven/utleie-og-innleie-av-arbeidstakere/hovedelementer-i-endringene-i-arbeidsmiljolooven-om-fast-ansettelse-og-innleie-fra/id2622378/>

⁴⁶ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=77811>

⁴⁷ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=70034&dnid=1>

⁴⁸ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=79687&dnid=1>

Miljøpartiet De Grønne (MDG)

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

FOR. I programmet⁴⁹ står det at MDG vil: «Gå inn for nye forhandlinger med EU med sikte på norsk EU-medlemskap, der avtalen må godkjennes ved folkeavstemning.» (Side 116.)

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

NEI. I programmet heter det at MDG vil «...bevare EØS-avtalen og ta igjen etterslepet på gjennomføring av EØS-relevante rettsakter» (side 116).

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

NEI. MDG stemte for Energipakke 3 i mars 2018. 10.04.25 stemte MDG mot dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.», Dokument 8:58 S (2024-2025)⁵⁰. MDG stemte også 18.05.21 mot et representantforslag om at «Stortinget ber regjeringen starte prosessen med å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER)», Dokument 8:149 S (2020-2021)⁵¹.

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

NEI. I programmet står det at MDG vil: «Arbeide for at EUs ren energi-pakke (Clean Energy Package) blir implementert i norsk rett i sin helhet.» (Side 116.)

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

FOR. Problemstillingen er ikke omtalt i MDGs program. Ettersom MDG ønsker et fullt EU-medlemskap, er det en konsekvens at partiet også støtter norsk tilslutning til EUs helseunion.

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

NEI. MDG er for å innføre forordningen. Sammen med Høyre og Venstre fremmet MDG i 2024 et forslag i Stortinget om innføring av forordningen, som ble nedstemt. 05.06.24 stemte MDG for dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendig forarbeid for implementering av EUs tiltakspakke for kritisk råvareforsyning (CRMA), og rapportere om dette til Stortinget innen utgangen av 2024, med sikte på implementering av pakken før 1. januar 2025.»⁵² I programmet står det at MDG vil: «Samarbeide tett med EU om sikker og bærekraftig forsyning av strategiske og kritiske råvarer, verdikjeder og teknologi.» (Side 51.)

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

NEI. MDG stemte mot innstrammingene i adgangen til innleie i arbeidsmiljøloven, som Stortinget vedtok 20.12.22 (førstegangs behandling 12.12.22).⁵³ Forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden er innført av regjeringen gjennom forskrift. MDG støttet

⁴⁹ <https://mdg.no/politikk>

⁵⁰ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

⁵¹ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=83902>

⁵² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=98223&dnid=1>

⁵³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=89827&dnid=1>

derimot et tidligere forslag om å «forby all innleie fra bemanningsforetak i byggebransjen i Oslofjordområdet og andre pressområder og bransjer hvor bruken av bemanningsforetak er omfattende», behandlet i Stortinget 13.02.20.⁵⁴ I programmet står det at MDG vil: «Tilpasse regelen mot innleie av arbeidstakere slik at virksomheter har mulighet til å leie inn ekspertise og erfaring til klart avgrensede prosjekter som ikke er en del av den faste virksomheten.» (Side 24.)

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

JA. I en epost 05.06.25 opplyser MDG: «Vi mener at om det er flertall på Stortinget for å innføre EU-lovgivning som er relevant for Norge, så bør dette gjennomføres. MDG ønsker et fullverdig medlemskap i EU fordi vi ikke ønsker å avstå suverenitet uten å kunne ta del i utformingen av politikk og lover i EU som uansett vil påvirke Norge.»

MDG stemte 22.03.18 for å behandle Energipakke 3 etter reglene i Grunnloven § 115, med krav om tre fjerdedels flertall.⁵⁵ 01.06.21 stemte MDG mot Den fjerde jernbanepakken (2021), som innebar suverenitetsavståelse. MDG har ikke reist krav om at Energipakke 4 må behandles etter Grunnloven § 115.

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder veto retten mot uønskede EU-regler?

UAVKLART. MDG har ingen lovnad om dette i programmet. Tvert imot understreker programmet at EU-regelverk skal gjennomføres. MDG vil «...ta igjen etterslepet på gjennomføring av EØS-relevante rettsakter» (side 116). MDG stemte i juni 2016 mot innføring av EUs finanstilsyn i EØS og i juni 2021 mot Den fjerde jernbanepakken. I mars 2018 ville MDG derimot ikke bruke veto retten mot Energipakke 3, og støttet i april 2025 heller ikke et forslag om veto mot Energipakke 4. I en epost 05.06.25 gir MDG følgende svar: «JA OG NEI. Dette kommer helt an på de individuelle sakene det gjelder, og er ikke noe vi kan si et enkelt ja eller nei til. Vi er ikke prinsipielt mot å bruke veto retten, men mener i svært mange tilfeller at lovgivningen og politikken som kommer fra EU er bra for Norge, og at det ikke er behov for å utfordre disse. Samtidig ønsker MDG en forhandling med EU om medlemskap, der vi ønsker å forhandle frem et best mulig resultat for Norge som tar mest mulig hensyn til viktige saker for Norge, som landbruk og fiskeri.»

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

UAVKLART. Programmet avklarer ikke problemstillingen. MDG stemte 01.06.21 i Stortinget mot innføringen av EUs fjerde jernbanepakke, som pålegger anbud på persontogtrafikken.⁵⁶ I en epost 05.06.25 gir MDG dette svaret: «JA OG NEI. Vi er for felles lovgivning på jernbane og buss i EU, da det er viktig for Norge med lignende regelverk som våre naboland og resten av Europa. Samtidig har bl.a EUs fjerde jernbanepakke hatt momenter i seg vi har vært skeptiske til, også på anbudssiden. Det kan være rom her for å utfordre i hvor stor grad buss og bane bør gjennomføres på anbud i noen tilfeller hvor anbud ikke er hensiktsmessig, men det er også noe som må sees på i hvert enkelt tilfelle om anbud eller ikke er det beste alternativet. Vi er ikke prinsipielt for eller mot anbud, men mener det kan ha uheldige sider om dette blir pålagt i alle tilfeller.»

⁵⁴ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=77811>

⁵⁵ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=70034&dnid=1>

⁵⁶ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=79687&dnid=1>

Rødt (R)

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

MOT. Rødts prinsippprogram⁵⁷ (vedtatt 2019) sier: «Rødt er imot norsk EU-medlemskap på prinsipielt grunnlag. Vi mener et aktivt folkestyre forutsetter selvstendige nasjonalstater, og EU er en altfor stor enhet som mangler både felles språk, felles offentlighet og en felles politisk kultur. Rødt er også mot EU-medlemskap på grunn av den økonomiske politikken.» (Side 8.)

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

JA. Arbeidsprogrammet⁵⁸ sier at Rødt vil: «Erstatte EØS-avtalen med en balansert handelsavtale som sikrer nasjonal kontroll.» (Side 90.)

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

JA. I arbeidsprogrammet står det at Rødt vil: «Si nei til EUs fjerde energimarkedspakke og melde Norge ut av EUs energibyrå Acer.» (Side 59.) 10.04.25 stemte Rødt for dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER», Dokument 8:58 S (2024-2025)⁵⁹.

4) Bruke veto retten i EØS mot EUs energipakke 4?

JA. I arbeidsprogrammet står det at Rødt vil: «Si nei til EUs fjerde energimarkedspakke...» (side 59). Rødt stemte 10.04.25 for dette forslaget i Stortinget: «Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»⁶⁰

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

MOT. I arbeidsprogrammet står det at Rødt vil: «Arbeide for at Norge ikke slutter seg til EUs helseunion.» (Side 15.)

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

JA. 05.06.24 stemte Rødt mot dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendig forarbeid for implementering av EUs tiltakspakke for kritisk råvareforsyning (CRMA), og rapportere om dette til Stortinget innen utgangen av 2024, med sikte på implementering av pakken før 1. januar 2025.»⁶¹

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

JA. I arbeidsprogrammet står det: «Etableringen av et åpent felles-europeisk arbeidsmarked gjennom EU og EØS - med enorme forskjeller i lønns og arbeidsvilkår - har skapt store utfordringer for fagbevegelsen. Arbeidsgiverne utnytter lavtlønnskurransen i hele EU og

⁵⁷ <https://roedt.no/prinsippprogram>

⁵⁸ <https://roedt.no/arbeidsprogram>

⁵⁹ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

⁶⁰ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=101682&dnid=1>

⁶¹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=98223&dnid=1>

EØS. Innstrammingene i adgangen til å leie inn fra bemanningsbyråer, og forbudet mot innleie til byggebransjen i Oslo, Viken og Vestfold, var et viktig skritt på veien for å avvikle bemanningsbransjen.» (Side 11.) Videre står det: «Det må settes makt bak kravet om at norske lover og avtaler skal ha forrang framfor EUs regler.» (Side 11.)

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

NEI. Rødt har i flere saker avvist suverenitetsavståelse etter Grunnloven § 26 og krevd bruk av § 115, som forutsetter tre fjerdedels flertall, blant annet i Stortingets behandling av Energipakke 3 i mars 2018. Storingsrepresentanter fra Rødt har levert et forslag om å endre Grunnloven slik at Stortinget ikke kan avstå suverenitet uten å følge Grunnloven § 115.⁶² Det nye Stortinget etter valget skal behandle grunnlovsforslaget.

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder veto retten mot uønskede EU-regler?

JA. I arbeidsprogrammet skriver Rødt at før EØS-avtalen er erstattet med en handelsavtale, «...må handlingsrommet i EØS-avtalen utnyttes ved aktivt å bruke reservasjonsretten.» (Side 90.) Dette utdypes videre med at «reservasjonsretten i avtalen [må] benyttes overfor EU-direktiver som svekker fagbevegelsen og faglige rettigheter» (side 11).

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

JA. Det heter i arbeidsprogrammet at Rødt vil: «Avslutte anbudspolitikken for kollektivtransporten. Det offentlige skal eie og drive kollektivtransporten.» (Side 48.)

⁶² <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Grunnlovsforslag/2023-2024/dok12-202324-009/>

Senterpartiet (Sp)

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

MOT. I programmet⁶³ heter det at Sp vil: «Være garantist mot norsk EU-medlemskap og gå mot alle forsøk på å fremme en norsk søknad om EU-medlemskap.» (Side 136.)

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

JA. Det står i programmet av Sp vil: «Erstatte EØS-avtalen med handels- og samarbeidsavtaler med EU, etter reforhandlinger.» (Side 136.)

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

JA. I programmet heter det at Sp vil: «Starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.» (Side 41.) 10.04.25 stemte Sp for dette forslaget, som var fremmet av representanter fra partiet: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER», Dokument 8:58 S (2024-2025)⁶⁴. Sp stemte mot innføringen av Energimarkedspakke 3 i 2018. Sp stemte 18.05.21 for et representantforslag om at «Stortinget ber regjeringen starte prosessen med å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER)», Dokument 8:149 S (2020-2021)⁶⁵.

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

JA. Det står i programmet av Sp vil: «Si nei til å innføre EU sin fjerde energimarkedspakke i Norge.» (Side 41.) Sp stemte 10.04.25 for dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»⁶⁶

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

MOT. Ap/Sp-regjeringen arbeidet for norsk deltagelse i helseunionen. Pressesjef hos Senterpartiets stortingsgruppe opplyser imidlertid i en epost 28.05.25 at partiet sier nei til norsk tilslutning til EUs helseunion.

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

TROLIG JA, opplyser pressesjef hos Senterpartiets stortingsgruppe i en epost 28.05.25. Sp stemte i Stortinget 05.06.24 mot et forslag om rask innføring av forordningen: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendig forarbeid for implementering av EUs tiltakspakke for kritisk råvareforsyning (CRMA), og rapportere om dette til Stortinget innen utgangen av 2024, med sikte på implementering av pakken før 1. januar 2025.»⁶⁷

⁶³ <https://www.senterpartiet.no/politikk/program-uttaler/nytt-program>

⁶⁴ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

⁶⁵ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=83902>

⁶⁶ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=101682&dnid=1>

⁶⁷ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=98223&dnid=1>

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

JA. I regjering innførte og forsvarte Sp forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden, som ESA mener er i strid med EØS-avtalen. I programmet står det at «EU sin frie flyt av arbeidstakere utfordrer den norske arbeidslivmodellen.» (Side 24.) Det står videre at Sp vil: «Sikre at norsk arbeidslivslovgivning, norske tariffavtaler og ILO-konvensjoner har forrang fremfor EU-retten.» (Side 25.)

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

NEI. Sp har i flere saker avvist suverenitetsavståelse etter Grunnloven § 26 og krevd bruk av § 115, blant annet i Stortingets behandling av Energipakke 3. I en innstilling fra Stortingets næringskomite 22.05.25 skriver Sp sammen med SV og Rødt i en merknad at «...suverenitetsavståelse er et prinsipielt spørsmål som krever stor tilslutning i Stortinget, at dagens praksis er for liberal, og at det er uheldig at mindretallsvernet i Grunnloven § 115 er svekket. Disse medlemmer mener Stortinget bør revidere dagens praksis helhetlig slik at mindretallsvernet i Grunnloven blir strengere fortolket.»⁶⁸

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder vetoretten mot uønskede EU-regler?

JA. I programmet står det at Sp vil: «Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen i større grad enn i dag, blant annet gjennom tydeligere posisjoner og tidligere og mer aktiv dialog med EU, Island og Liechtenstein.» (Side 136.) Programmet sier også at partiet vil: «Bruke reservasjonsretten når direktiver og forordninger utfordrer grunnleggende norske interesser.» (Side 136.)

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

JA. Ap/Sp-regjeringen hadde i Hurdalsplattformen som et av sine løfter: «Regjeringen vil føre en offensiv jernbanepolitikk for fremtiden. Vi sier nei til konkurranseutsetting, oppsplitting og privatisering av jernbanen, og vil stanse den pågående anbudsutsettingen av jernbanestrekninger i Norge.»⁶⁹

⁶⁸ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-404/>

⁶⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252/>

Sosialistisk Venstreparti (SV)

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

MOT. I arbeidsprogrammet⁷⁰ står det at SV vil «si nei til norsk EU-medlemskap» (side 64). Det står dessuten: «EU, EØS og andre overstatlige organisasjoner innskrenker det politiske handlingsrommet.» (Side 63.)

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

JA, men ikke den kommende stortingsperioden (2025-2029). I programmet står det at SV vil «...arbeide for en samarbeidsform med EU som ikke avgir suverenitet slik EØS gjør. Den utfordrende og uoversiktlige geopolitiske situasjonen gjør det imidlertid uhensiktsmessig å skulle starte forhandlinger de neste fire årene.» (Side 64.)

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

JA. Det heter i programmet at SV vil «melde Norge ut av EUs energiunion og energibyrået ACER» (side 13). 10.04.25 stemte SV for dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER», Dokument 8:58 S (2024-2025)⁷¹. SV stemte mot innføringen av Energipakke 3 i 2018. SV stemte dessuten 18.05.21 for at «Stortinget ber regjeringen starte prosessen med å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER)», Dokument 8:149 S (2020-2021)⁷².

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

JA. I programmet står det at SV vil «si nei til EUs fjerde energimarkedspakke og fornybardirektivet, og melde Norge ut av EUs energiunion og energibyrået ACER. SV vil innføre de enkelttiltakene i energimarkedspakken som fremmer klima og miljø uten å avgir suverenitet.» (Side 13.) SV stemte 10.04.25 for dette forslaget i Stortinget: «Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»⁷³

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

MOT. I programmet står det at SV vil «avstå fra deltakelse i EUs helseunion, men samarbeide tett med EU og internasjonale organisasjoner om helseberedskap, folkehelse, helsesystemer med mer» (side 72).

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

JA, opplyser SVs utenrikspolitiske talsperson i en epost 26.05.25. SV stemte i Stortinget 05.06.24 mot et forslag om rask innføring av forordningen: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendig forarbeid for implementering av EUs tiltakspakke for kritisk råvareforsyning

⁷⁰ <https://www.sv.no/politikken/arbeidsprogram/>

⁷¹ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

⁷² <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=83902>

⁷³ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=101682&dnid=1>

(CRMA), og rapportere om dette til Stortinget innen utgangen av 2024, med sikte på implementering av pakken før 1. januar 2025.»⁷⁴

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

JA. SV støttet innføringen av forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden, som ESA mener er i strid med EØS-avtalen. I programmet står det at SV vil «avvikle bemanningsbransjen» (side 21) og «forsterke seriøsitetskrav ved offentlige anbud, og sikre at private bedrifter som utfører arbeid for det offentlige, skal ha tariffavtale, være arbeiderstyrt eller et samvirkelag» (side 21).

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

NEI. SV har i flere saker avvist suverenitetsavståelse etter Grunnloven § 26 og krevd bruk av § 115, blant annet i Stortingets behandling av Energipakke 3. I en innstilling fra Stortingets næringskomite 22.05.25 skriver SV sammen med Sp og Rødt i en merknad at «...suverenitetsavståelse er et prinsipielt spørsmål som krever stor tilslutning i Stortinget, at dagens praksis er for liberal, og at det er uheldig at mindretallsvernet i Grunnloven § 115 er svekket. Disse medlemmer mener Stortinget bør revidere dagens praksis helhetlig slik at mindretallsvernet i Grunnloven blir strengere fortolket.»⁷⁵

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder vetoretten mot uønskede EU-regler?

JA. Det står i programmet at SV vil «bruke handlingsrommet og reservasjonsretten i EØS, og si nei til ny EU-lovgivning som avgir ytterligere suverenitet» (side 64).

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

JA. Programmet sier at SV vil «fjerne anbudssystemet i buss- og ferjedriften og ta den inn i fylkeskommunal regi» (side 53). Det står videre i programmet: «Høyresidas jernbanereform har overført kontroll til EU gjennom EUs jernbanepakke 4. SV mener viktig infrastruktur, slik som jernbanen, skal eies og driftes av det offentlige og at kontrollen forblir i Norge.» (Side 54.) SV vil «få tilbake stordriftsfordelene ved å renasjonalisere jernbanen og gjenetablere et enhetlig selskap med ansvar for tog, skinner og personell» (side 54).

⁷⁴ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=98223&dnid=1>

⁷⁵ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-404/>

Venstre

1) For eller mot at Norge skal bli medlem av EU?

FOR. I programmet⁷⁶ står det at Venstre vil: «At Norge skal melde seg inn i EU, og at vi derfor raskest mulig må starte forberedende arbeid inn mot en folkeavstemning.» (Side 106.)

2) Erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale med EU?

NEI. Det heter i programmet: «Uavhengig av spørsmålet om fullt medlemskap, er Norge tjent med å delta i et så bredt og dypt samarbeid med EU som mulig gjennom EØS-avtalen og andre avtaler.» (Side 106.)

3) Vil trekke Norge ut av EUs energibyrå Acer?

NEI. Venstre vil ikke reversere norsk tilknytning til EUs energiunion og Acer. Energibyrået nevnes ikke direkte i programmet, men Venstre stemte for å innføre Energipakke 3 i Stortinget i 2018. 10.04.25 stemte Venstre mot dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER», Dokument 8:58 S (2024-2025)⁷⁷. Venstre stemte 18.05.21 mot et tilsvarende representantforslag: «Stortinget ber regjeringen starte prosessen med å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER)».⁷⁸

4) Bruke vetoretten i EØS mot EUs energipakke 4?

NEI. I programmet heter det: «For å sikre konkurransekraften i norsk næringsliv, vil Venstre snarest mulig slutte Norge til EUs karbongrensejusteringsmekanisme (CBAM), fjerde energimarkedspakke og annen relevant lovgivning innen miljø og klima.» (Side 7.) Venstre stemte 10.04.25 mot dette forslaget i Stortinget: «Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»⁷⁹

5) For eller mot norsk tilslutning til EUs helseunion?

FOR. Helseunionen er ikke omtalt i programmet. Ettersom Venstre ønsker et fullt EU-medlemskap, er det en konsekvens at partiet også støtter norsk tilslutning til EUs helseunion. Venstre har etterlyst informasjon fra regjeringen om fremdrift i deltagelse i EUs helseunion med spørsmål i Stortinget.⁸⁰

6) Veto i EØS mot EU-forordningen om kritiske råvarer?

NEI. Venstre fremmet sammen med Høyre og MDG i 2024 et forslag i Stortinget om innføring av forordningen, som ble nedstemt. 05.06.24 stemte Venstre for dette forslaget: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendig forarbeid for implementering av EUs tiltakspakke for kritisk råvareforsyning (CRMA), og rapportere om dette til Stortinget innen utgangen av 2024, med

⁷⁶ <https://www.venstre.no/politikk/partiprogram/>

⁷⁷ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-058s/>

⁷⁸ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=83902&dnid=1>

⁷⁹ <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=101682&dnid=1>

⁸⁰ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=99770>

sikte på implementering av pakken før 1. januar 2025.»⁸¹ I programmet heter det at Venstre vil: «Samarbeide med EU for å redusere avhengigheten av Kina, Russland og andre autoritære regimer innen kritiske råvarer og strategisk infrastruktur.» (Side 106.)

7) Avvise forsøk fra EØS-tilsynet ESA på å overprøve norske reguleringer av arbeidslivet i Norge?

NEI. Venstre stemte mot innstrammingene i adgangen til innleie i arbeidsmiljøloven, som Stortinget vedtok 20.12.22 (førstegangs behandling 12.12.22).⁸² Forbudet mot innleie i byggebransjen rundt Oslofjorden er innført av regjeringen gjennom forskrift. I programmet står det at Venstre vil: «Oppheve det geografiske forbudet mot innleie i byggebransjen.» (Side 37.)

8) Skal Stortinget med vanlig flertall kunne avstå suverenitet til EU-organer, direkte eller indirekte via EØS-tilsynet ESA?

JA. Venstre har i flere saker i Stortinget stemt for å avstå suverenitet med vanlig flertall, blant annet i vedtakene av Energipakke 3 (2018) og Den fjerde jernbanepakken (2021). Venstre stemte 22.03.18 mot å behandle Energipakke 3 etter reglene i Grunnloven § 115.⁸³

9) Bruke aktivt handlingsrommet i EØS-avtalen, herunder vetoretten mot uønskede EU-regler?

NEI. Programmet inneholder ingen lovnader om det. Tvert imot skriver Venstre i programmet: «Uavhengig av spørsmålet om fullt medlemskap, er Norge tjent med å delta i et så bredt og dypt samarbeid med EU som mulig gjennom EØS-avtalen og andre avtaler.» (Side 106.)

10) Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å drive buss og bane uten anbud?

NEI. Venstre fremmet i regjering innføringen av EUs fjerde jernbanepakke, og stemte 01.06.21 i Stortinget for pakken, som pålegger anbud på persontogtrafikken.⁸⁴

⁸¹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=98223&dnid=1>

⁸² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=89827&dnid=1>

⁸³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=70034&dnid=1>

⁸⁴ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=79687&dnid=1>